

Gödelövs kyrkogård, Gödelöv 25:1

Gödelövs socken fornlämning 12:1,
Lunds kommun, Skåne län
Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning 2018
Mattias Karlsson

Titel: Gödelövs kyrkogård, Gödelöv 25:1
Författare: Mattias Karlsson
Kulturmiljörapport: 2018:48

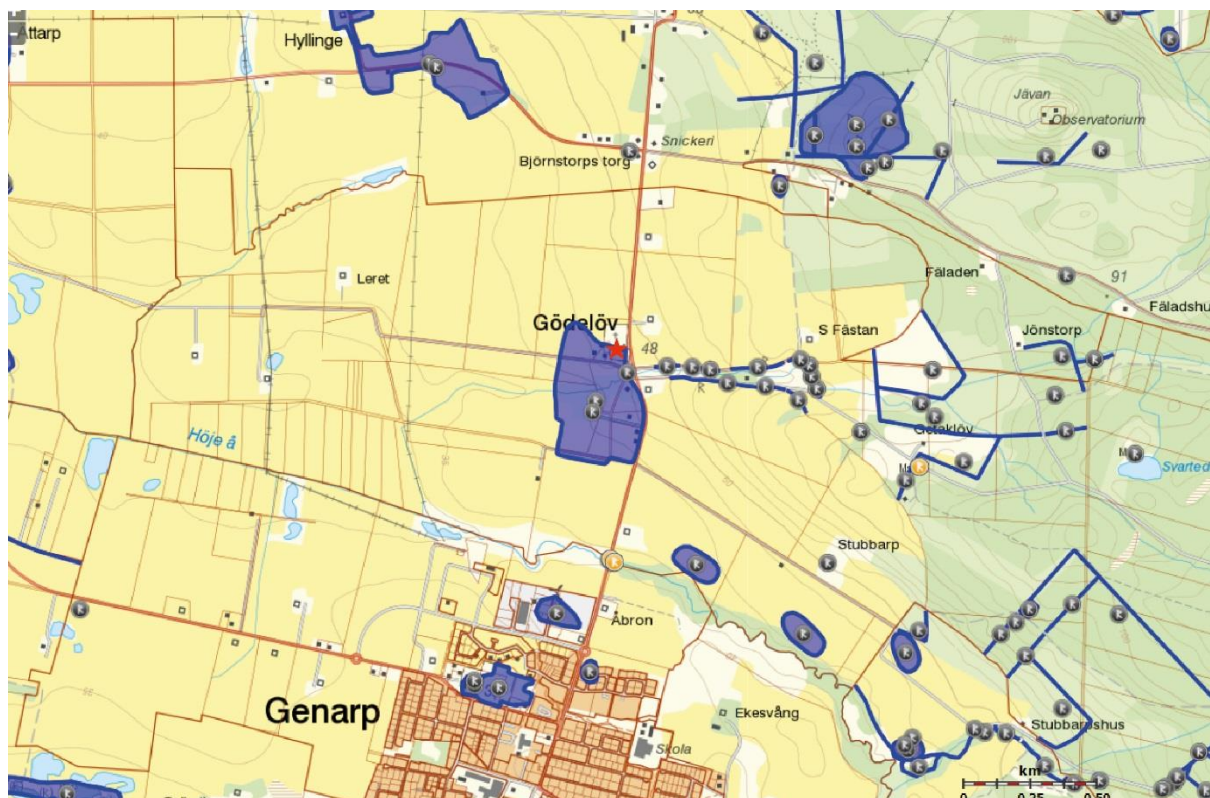
Omslagsbild: Gödelövs kyrka från söder
Upphovsrätt: Där inget annat är angivet, enligt Creative Commons licens CC BY

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning.....	2
Fornlämningsmiljö	2
Tidigare arkeologiska iakttagelser	3
Genomförande och resultat.....	3
Kulturlagerstatus	4
Administrativa och tekniska uppgifter.....	6
Källor och litteratur.....	7
Bilaga 1. Fyndförteckning.....	8
Bilaga 2. Översikt över kyrka och ledningsschakt	9
Bilaga 2. Grundstenar längs kyrkans norra fasad	10

Sammanfattning

- Enligt länsstyrelsen beslut (431-15780-2017) genomförde Kulturen i Lund en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning i samband med dränering kring Gödelövs kyrka.
- Dräneringen grävdes tätt intill kyrkans fasader och ned till ett djup av mellan 0,4–1,0 meter. Kyrkans grundläggning rensades fram och kunde dokumenteras. Grundläggningen är av olika material och utformning och skiljer sig mellan kyrkans olika delar. Undersökningen har i det avseendet gett värdefull ytterligare information till framtida diskussion om kyrkans byggnadsutveckling.
- Ett schakt grävdes från en punkt vid korets sydöstra hörn och rakt söderut genom kyrkogården och ut till en sentida huvudledning strax utanför kyrkogården. I det smala och djupa schaktet observerades endast ett omrört "kyrkogårdslager".
- Vid schaktningarna påträffades humanben vilka återbegravdes. Inga gravar in situ framkom.

Figur 1. Centralt i bilden är Gödelövs historiska bytomt (RAÄ 12:1) markerat med blått. I norra delen av byn har platsen för den arkeologiska undersökningen på Gödelövs kyrkogård markerats med en stjärna.

Inledning

I samband med dräneringsarbete invid Gödelövs kyrkas grundmurar utförde Kulturen i Lund en arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning (Lst dnr 431-15780-2017, Kulturens proj. nr 61000-574). Schaktningarna genomfördes runt hela kyrkan till en bredd av 1,0 till 1,4 meter och till ett djup av 0,4 till 1,0 meter. Från sydöstra hörnet av koret grävdes ett smalt schakt, för ny vattenledning och dagvattenledning, rakt söderut över kyrkogården till anslutande brunn söder om kyrkogården. På den norra sidan av kyrkans murar har för få år sedan grävts och lagts ny dränering som nu skulle läggas om. Det innebär att där enbart grävdes i nya fyllningsmassor.

Fornlämningsmiljö

Området för den arkeologiska undersökningen ligger inom Gödelövs kyrkogård (figur 1) som i sin tur ligger inom Gödelövs gamla bytomt (RAÄ Gödelöv 12:1). Den fornlämningskyddade bytomten omfattar ett ca 550×350 meter stort område med nordsydlig orientering, alltså

närmare 20 hektar. Genom byn flyter en mindre bäck, Gödelövsbäcken, vilken rinner väster och ut i Höjeå. Större delen av gårdsbebyggelsen har legat söder om Gödelövsbäcken.

I den norra delen av den historiska bytomten ligger Gödelövs romanska kyrka, förmodligen uppförd under 1100-talet. Intill kyrkan har i historisk tid legat prästgård, klockaregård och några gathus.

Tidigare arkeologiska iakttagelser

De arkeologiska observationerna från Gödelövs by är fåtaliga (se sammanfattningar i FMIS) och kan sammanfattas i följande:

- I samband med ledningsdragning och uppsättning av lyktstolpar på kyrkogården år 2003 genomfördes en förundersökning. Det enda som framkom var ben av människa och tegelkross.
- I samband med ledningsdragning för fjärrvärme på norra delen av kyrkogården år 2009 framkom inget av antikvariskt intresse. Längre söderut inom Gödelövs bytomt framkom rikligt med medeltida lämningar, i form av stolhåll, gropar och grophus, särskilt från tidig medeltid.
- Vid en schaktningsövervakning 2013 vid kyrkan framkom endast recenta fyllnadsmassor.
- Vid en arkeologisk förundersökning 2014 föranledd av husbyggnation framkom endast rivningsmassor efter en länga som troligen uppförts 1804.

Genomförande och resultat

Schaktningarna tog sin början norr om kyrkan, i hörnet mellan långhus och sakristia (för planöversikt, se bilaga 2). Grundstenarna rensades fram och sopades av på alla sidor.

Långhuset

På norra sidan framgrävdes grunden till kyrkan ned till omkring 0,4-0,5 meters djup. Grundläggningen av kyrkan skiljde sig tydligt åt mellan olika delar av kyrkan. (För den norra delen av kyrkan har dokumentationen renritats, se bilaga 3). Den äldsta delen, långhuset, hade en grundläggning med kluven hård sandsten eller gnejs med en rödaktig ton. Stenen var lagd med en kluven sida utåt och i tendens till skiftläggning. Grunden på norra sidan låg ungefär 17 cm ut från dagermuren. Grundläggningen var liknande på södra sidan, men här kunde konstateras att det översta skiftet med grundstenar låg ca 15 cm ut från dagermuren, medan skiftet därunder låg mellan 30-35 cm ut från grundmuren. Det ska noteras att på norra sidan grävdes schaktet till ca 0,45 m djup medan på södra sidan grävdes det till mellan 0,6-0,7 m djup. Det kan betyda att ytterligare skift till en lika bred grundmur men på ett större djup icke kan uteslutas i norr.

Långhuskoret

Det senare utbyggda koret eller östförlängningen hade en grundläggning bestående av obearbetade markstenar. Grundläggningen var förhållandesvis omsorgsfullt utförd, men inga tydliga tendenser fanns till skiftläggning. På norra sidan konstaterades grundstenar på ett avstånd på mellan ungefär 15 till 30 cm avstånd från dagermuren. På södra sidan, där schaktet var djupare, framträdde grundläggning i större omfattning. Här kunde konstateras att grundläggningen låg mellan 30-50 cm ut från dagermuren. Stenarna var av varierande storlek från 20 till över 50 cm stora.

Tornet

Tornet i väster hade en grundläggning som påminde om östförlängningen. Den bestod av obearbetade markstenar i storlek mellan 15 till 80 cm. Grundstenar fanns i söder på ett avstånd från dagermuren på ca 50 cm och i väster ca 40 cm. I söder förefaller grundläggningen skilja sig i den bemärkelsen att stenar påträffades i ett större område, ända ut till schaktbegränsningen ca 1.4 meter från dagermuren. Möjligen har här skett en senare förstärkning av grundmuren. På tornets sydvästra dagermurshörn kan noteras ett utskjutande parti som möjligen kan sammanhålla med en lagning och förstärkning.

Vapenhuset

Vapenhuset var likaledes grundlagd på obearbetade markstenar som var relativt omsorgsfullt placerade i en linje som sträckte sig längs med och ca 25-35 cm utanför dagermuren. Stenarna var genomgående mindre än på tornet, ofta ca 25-40 cm stora (figur 2).

På västra, södra och östra sidan av kyrkan konstaterades ett omrört "kyrkogårdslager" bestående av omrörd grå lite sandig jord och med inslag av ben av människa. Inga ben som påträffades låg in situ. Benen återbegravdes.

Ledningsschakt från kyrkan söderut

Från sydöstra hörnet av kyrkan grävdes ett smalt schakt, mestadels 0,4 meter brett och med ett djup av omkring 1 meter, rakt söderut mot kyrkogårdsmuren. En tunnel grävdes under muren. Utanför kyrkogården gjordes ett anslutande schakt till där befintliga brunnar och stamledningar för vatten och avlopp.

Kulturlagerstatus

Kulturlagren på kyrkogården ger ett generellt intryck av att vara omrörda och torra. Ned till 1 meters djup sakna förutsättningar för ett gott bevarande av organiskt material.

Figur 2. Foto av vapenhusets östra fasad och de framgrävda grundstenarna.

Figur 3. Äldre handtag till kista. Påträffad vid grävning av långa schaktet söder om koret.

Administrativa och tekniska uppgifter

Länsstyrelsens dnr	431-15780-2017
Fornlämningsnr	RAÄ Gödelöv 12:1
Löpnr, fornreg	201800897
Kulturens projektnr	61000-574
Trakt/kvarter/fastighet	Gödelövs kyrkogård, Gödelöv 25:1
Socken	Gödelöv
Kommun	Lunds kommun
Län	Skåne
Typ av exploatering	Dränering kring kyrkan
Uppdragsgivare	Genarps församling
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning
Ansvarig institution	Kulturen
Fältarbetsledare	Mattias Karlsson
Övrig personal	—
Fältarbetstid	2018-10-08 – 18-11-01
Fälttid, arkeolog, tim	41
Fälttid, maskin, tim	

Yta, m²	120
Kubik, m³	80
Schaktmeter, m	95

Fyndmaterial	Fynden förvaras efter fyndfördelning på LUHMs magasin
Ritning, dokumentation	8 st A3 ritfilm: 7 st planritningar skala 1:20, 1 st planritning skala 1:100.
Foto	510 digitala fotografier
Analyser	—
Arkivmaterial, förvaring	LUHM, kopior i Kulturens LA-Arkiv under fastighetsbeteckningen Gödelövs kyrkogård. Gödelöv 25:1

Källor och litteratur

Arkiv

FMIS, se www.fmis.raa.se

Bilaga 1. Fyndförteckning.

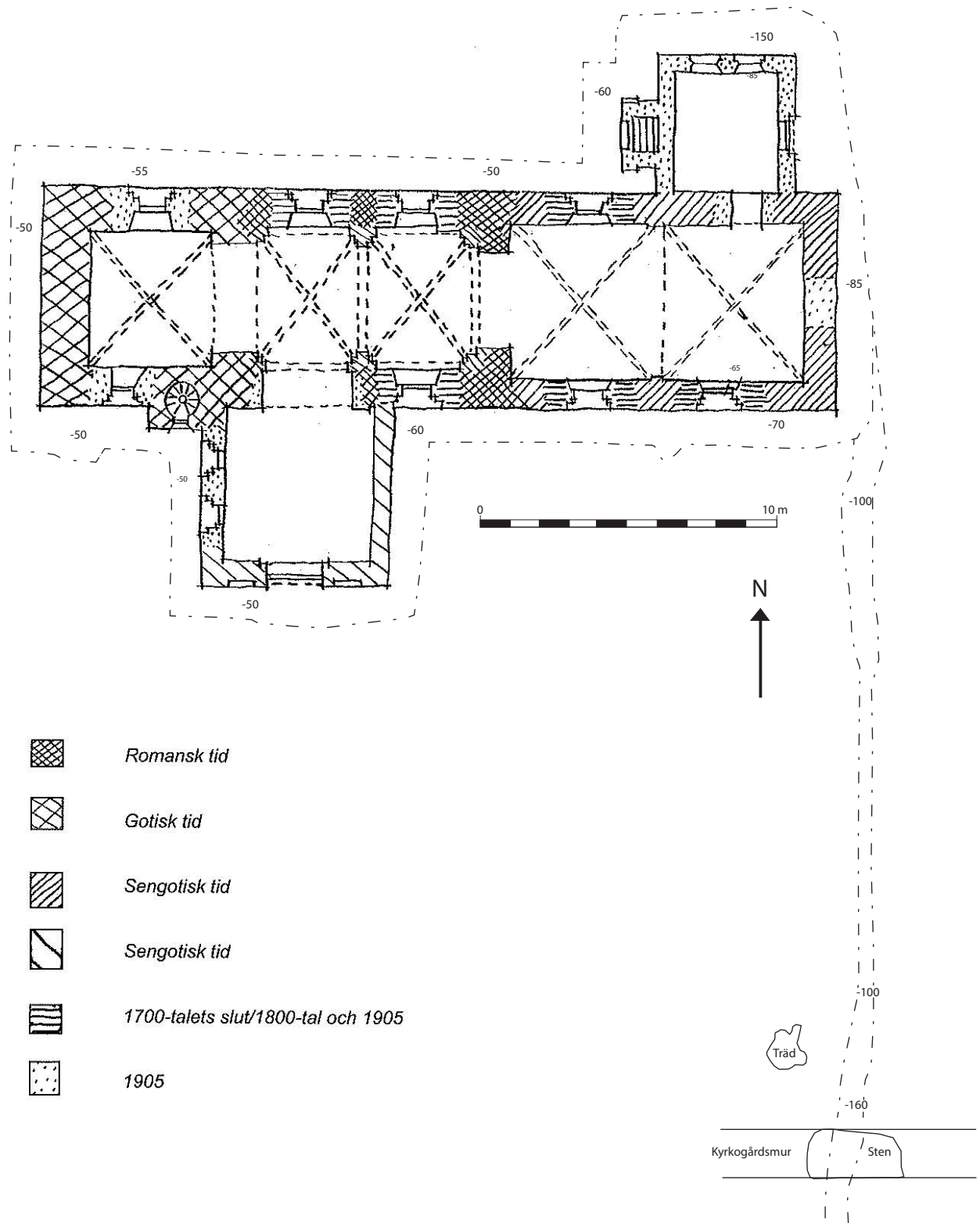
Gödelövs socken RAÄ 12:1

Arkeologisk undersökning 2018

LUHM 32955

Fnr	Fyndomständighet	Material	Formtyp/undertyp	Del	Sakord	Antal	Vikt (g)	Kommentar
1	Schakt söder om kyrkan	Tegel	Taktegel, Munktegel	—	—	1	1200	I det närmaste hel.
2	Påträffad vid grävning av långa schaktet söder om kyrkan	Järn	Handtag till kista	—	—	1	750	Avförd

Bilaga 1. Planritning

Gödelövs kyrka. Schakt för dränering kring kyrkan och rakt söderut över kyrkogården.

Bilaga 2. Planritning

Arkeologiska arkivrapporter från Lund har övergått i serien Kulturmiljörapporter fr.o.m. 2013.
I serien Kulturmiljörapporter har utgivits:

2018

- 2018:1 Kv. Klockaren 19, Dalby. Fornlämning 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2017. Mattias Karlsson.
- 2018:2 Falsterbo 2:25 – Kyrkogatan, Falsterbo. Fornlämning 15, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:3 Fjärrvärme mm i Lunds kommun, Skåne. Arkeologiska förundersökningar 2012-2013. Aja Guldåker.
- 2018:4 Hunehals borg, Hanhals 4:31, fornlämning Hanhals 71:1, Hanhals socken, Kungsbacka kommun, Halland. Forskningsundersökning 2016.
- 2018:5 Kv Toppen 14, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Aja Guldåker.
- 2018:6 Kv Gråbröder 16, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2015. Ivan Balic.
- 2018:7 Coyetgården och Stinsbostaden i Åkarp, Staffanstorps och Burlövs kommuner, byggnadsdokumentation 2017-2018. Henrik Borg och Carita Melchert
- 2018:8 Kv Domkyrkan 2 – Krafts torg, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015-2016. Gertie Ericsson.
- 2018:9 Innerstaden 2:1 - Stortorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Gertie Ericsson
- 2018:10 Arkeologisk utredning steg 1 inför fördjupad översiktsplan för Lund Sydväst (Källby), Lunds kommun, Skåne län. 2017. Jan Kockum och Johan Wallin.
- 2018:11 Kv Brunius 18, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk kontroll/undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:12 Kv Tegnér 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2015 och geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:13 Lunds domkyrka, kv Domkyrkan 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2016. Gertie Ericsson.
- 2018:14 Dalby 90:1, fornlämning Dalby 40:1, Dalby socken, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2018. Jan Kockum.
- 2018:15 Svanelucky 3, Astrografhuset, Lunds kommun, Antikvarisk medverkan 2015-2018. Carita Melchert och Erik Blomqvist.
- 2018:16 Galgevängen 1:20, S:t Jörgens park, fornlämning Lund 50, Lunds stad och kommun, Skåne län, arkeologisk undersökning 2016. Jan Kockum.
- 2018:17 Södra stambanan, delen Flackarp-Arlöv, Uppåkra socken, Burlöv och Staffanstorps kommuner, Skåne län. Arkeologisk utredning och förundersökning 2016. Ivan Balic.
- 2018:18 Kv Föreningen 16, kv Universitetet 1, kv Domkyrkan 1 och kv Historiska Museet 1, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:19 Innerstaden 2:1 - Nygatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Krister Kàm Tayanin.
- 2018:20 Kv Städet 10, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:21 Kv Sankt Mikael 16, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:22 Döbeln 8, Krognoshuset, Lund, Lunds kommun. Antikvarisk förundersökning 2018. Carita Melchert.
- 2018:23 Kv Sankt Måns 21, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Geoteknisk undersökning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:24 Fastigheten Innerstaden 2:1, Mårtenstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:25 Fastigheten Sandby 67:1 Byskolan, fornlämning Södra Sandby 93:1, Södra Sandby, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:26 Höör kyrka, Höör socken, Höörs kommun, Skåne. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.

Tidigare nummer kan rekvireras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen

Telefon: 046-350406

E-post: arkeologi@kulturen.com

- 2018:27 Tegnér 1, Allmogehallen, Kulturen. Vårdprogram och underhållsplan 2017. Erik Blomqvist.
- 2018:28 Kv. Källan 10, fornlämning 175:1 (Lilla Råby), Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:29 Oppmanna 4:16, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist.
- 2018:30 Ängsö slottspark-Ängsö Gård 2:1, fornlämning 4:1, Ängsö sn, Västerås kommun, Västmanlands län. Trädgårdsarkeologisk utredning 2018. Aja Guldåker.
- 2018:31 Margretedalsområdet. Tullbommen 1, Margretedal 1–4 samt innerstaden 5:5, 5:7, 5:18 och delar av 2:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:32 Fjälkinge kyrka, Fjälkinge pastorat, Lund stift, Kristianstad kommun, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2017-2018. Carita Melchert.
- 2018:33 S:t Peter 28, Ekska huset, Lund, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Carita Melchert.
- 2018:34 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:35 Kv Sankt Mikael 6, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad och kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning 2017. Jan Kockum.
- 2018:36 Skegrie 14:11, Skegrie mölla, Trelleborg, Skåne län. Antikvarisk medverkan 2018. Erik Blomqvist
- 2018:37 Mölleberga kyrka. Arkeologisk vindsstädning och byggnadsarkeologisk undersökning av tornet 2018. Mölleberga kyrka, Uppåkra församling, Lunds stift. Gunilla Gardelin.
- 2018:38 Vapenhuset, Södra Sandby. Vapenhuset 2, 3, 4, 5, samt del av Sandby 67:2, fornlämning Södra Sandby 93:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:39 Historiska museet 1, fornlämning 73, Lund, Lunds kommun, Skåne län, Schaktningsövervakning 2018. Stefan Larsson.
- 2018:40 Värpinge 17:26 och 18:1. Fornlämning 156:1, Lund, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk förundersökning 2015. Johan Wallin.
- 2018:41 Innerstaden 2:1 - Mårtenstorget, Lund. Fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk schaktningsövervakning 2016. Krister Kåm Tayanin.
- 2018:42 Kv Klosterkyrkan 5, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2016. Johan Wallin.
- 2018:43 Kv Galten 13, 14, 15, 19, 27 och 28, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:44 Åkarp 3:2, fornlämning Uppåkra 53, Uppåkra socken, Burlövs kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Ivan Balic & Aja Guldåker.
- 2018:45 Kv Döbeln 8, Mårtenstorget, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk förundersökning 2018. Jan Kockum.
- 2018:46 Östra Vallgatan, fornlämning Lund 73:1, Lunds stad, Lunds kommun, Skåne. Arkeologisk undersökning 2016. Mattias Karlsson.
- 2018:47 Falsterbo 2:22, Falsterbo, fornlämning Falsterbo 15:1, Falsterbo socken, Vellinge kommun, Skåne. Arkeologisk kontroll 2016. Ivan Balic.
- 2018:48 Gödelövs kyrkogård, Gödelöv 25:1, Gödelövs socken, fornlämning 12:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Mattias Karlsson.
- 2018:49 Norra Nöbbelöv 6:3, Norra Nöbbelövs socken, fornlämning 24:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Mattias Karlsson.
- 2018:50 Kv. Stenkrossen 2, Kv. Råbykungen 2, 3, Lunds socken, fornlämning 175:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk utredning 2018. Mattias Karlsson.
- 2018:51 Stora Södergatan, nordsydliga stråket, etapp 3. Lund, fornlämning 73:1, Lunds kommun, Skåne län. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2018. Stefan Larsson

Tidigare nummer kan rekvideras från Kulturen, Kulturmiljöavdelningen

Telefon: 046-350406

E-post: arkeologi@kulturen.com